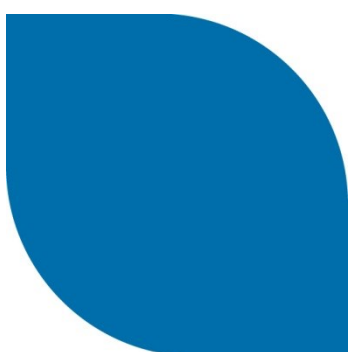

VA-plan

Styrande dokument

Fastställt av Kommunfullmäktige
2022-02-28 § 11

**Sollefteå
kommun**

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Arbetsprocess och uppbyggnad	3
1.2	Implementering och fortsatt arbete med VA-planering.....	4
1.3	Läsanvisningar.....	5
2	Plan för allmän VA-försörjning	6
2.1	Åtgärder Allmänna behov	6
2.2	Åtgärder Dricksvatten.....	6
2.3	Åtgärder Spillvatten.....	7
2.4	Åtgärder Dagvatten.....	7
2.5	Åtgärder Ledningsnät	8
2.6	Åtgärder Verksamhetsområde	8
2.7	Åtgärder Slamhantering/kretslopp.....	8
2.8	Sammanfattning ”Plan allmän VA - Anläggningsförnyelse”	8
2.9	Sammanfattning ”Plan allmän VA - Ledningsnätsförnyelse”	12
3	Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning	15
3.1	Åtgärder VA-utbyggnad	15
3.2	Sammanfattning ”VA-utbyggnadsplan - utvidgning av verksamhetsområde för allmänna vattentjänster”	15
3.2.1	I väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning.....	17
3.3	Åtgärder VA-inskränkning	18
3.4	Sammanfattning ”Utredning av områden som idag inte omfattas av kraven i 6 § LAV” 18	
4	Enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde	20
4.1	Åtgärder Enskilt VA	20
4.2	Tillsyn av enskilda avlopp och vattentäkter	21
4.2.1	Prioriterade områden för inventering av enskilda avlopp	21
4.2.2	Tillsynsmetodik.....	22
4.2.3	Krav på enskilda avlopp	22
4.2.4	Plan för tillsyn	23
4.3	Gemensamhetsanläggningar	25
4.4	Rådgivning.....	25

5	Konsekvensanalys	26
5.1	Genomförande av VA-planen.....	26
5.1.1	Sociala konsekvenser	26
5.1.2	Ekonomiska konsekvenser	27
5.1.3	Miljömässiga konsekvenser	30
5.2	Nollalternativet	30
6	Ordlista	32

Bilaga 1 VA-plan – Gantt-schema åtgärder Sollefteå kommun

1 Inledning

Sollefteå kommuns VA-plan är en del i kommunens arbete med att skapa en långsiktig och strategiskt hållbar vatten- och avloppsförsörjning vilket innebär god tillgång till bra dricksvatten och en säker hantering av spill- och dagvatten. Detta med hänsyn till både hälsa och miljö både inom och utanför rådande verksamhetsområde för allmänt VA.

Syftet med VA-planen är att skapa förutsättningar och tydliggöra den långsiktiga planeringen av kommunens vatten- och avloppsförsörjning genom att ange nödvändiga åtgärder inom VA-försörjningen, prioriteringsordning samt en översiktlig tidplan för respektive åtgärd.

Åtgärderna i VA-planen har tagits fram utifrån kunskapsunderlaget i VA-översikten och de strategiska ställningstagandena i VA-policyn.

Framtagandet av VA-planen följer Havs- och vattenmyndighetens (HaV) Vägledning för kommunal VA-planering (rapport 2014:1).

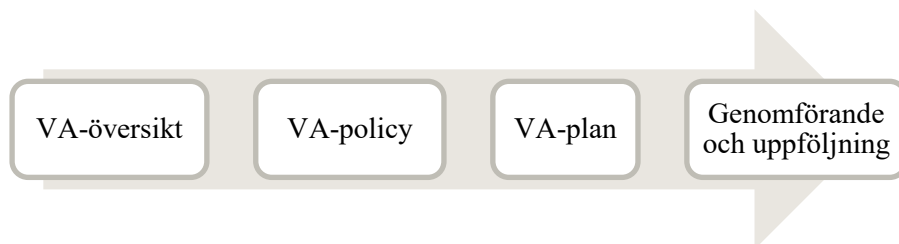
För projektet har Sollefteå kommun beviljats LOVA-bidrag från Länsstyrelsen i Västernorrland.

1.1 Arbetsprocess och uppbyggnad

Arbetet med att ta fram en kommunövergripande VA-plan initierades av tjänstemän vid Tekniska enheten på Sollefteå kommun och arbetet påbörjades under slutet av 2019. AFRY upphandlades som konsult och processledare för arbetet med kommunens VA-plan och har tillsammans med en arbetsgrupp inom kommunen tagit fram VA-översikt, VA-policy och VA-plan.

En arbetsgrupp initierades i Sollefteå kommun med tjänstepersoner från tekniska enheten och miljö- och byggenheten. Arbetsgruppen har tagit fram underlag till VA-översikten, deltagit i utformandet av förslag till strategiska riktlinjer och prioriteringar i VA-policyn, åtgärder och konsekvenser i VA-planen samt sakgranskat innehållet.

Första steget i arbetsprocessen var att ta fram en VA-översikt. VA-översikten omfattar hela kommunens VA-försörjning och beskriver på en översiktlig nivå nuläget och status på befintlig kommunal VA-anläggning. VA-översikten har sedan fungerat som ett underlag i det fortsatta arbetet med att ta fram en VA-policy och en VA-plan. VA-policyn visar på kommunens viljeinriktning och förhållningssätt i frågeställningar som kommunen fortsatt behöver arbeta med. I det tredje steget utarbetas den kommunala VA-planen utifrån VA-översikten och VA-policyn. VA-planen är kommunens handlingsplan där arbetet konkretiseras genom att åtgärder preciseras, ansvaret för genomförandet av åtgärder tydliggörs och genomförandet av åtgärder tidsätts. Inom tredje steget VA-plan beskrivs konsekvenserna av VA-planens genomförande ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Figur 1 nedan visar arbetsprocessen för den kommunövergripande VA-planeringen.

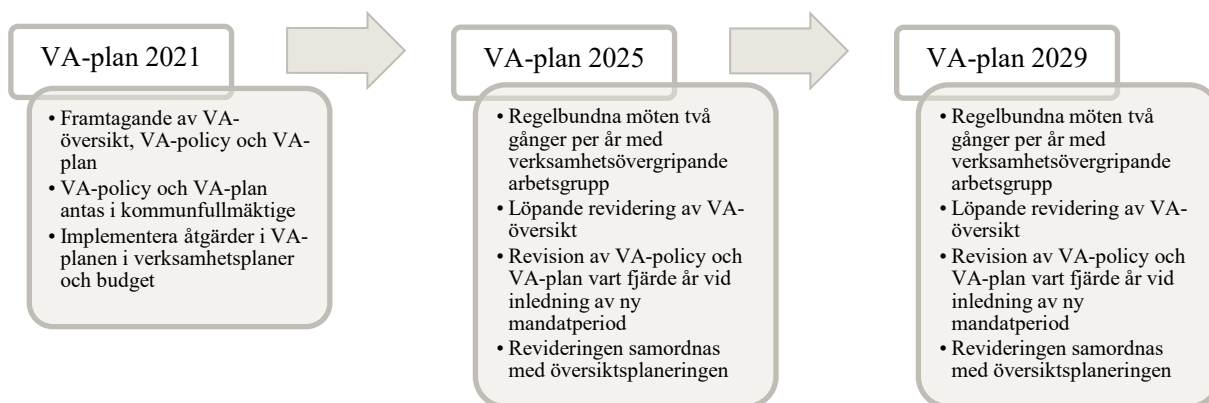

Figur 1. Arbetsprocess för VA-planering i Sollefteå kommun.

1.2 Implementering och fortsatt arbete med VA-planering

Det är viktigt att driva vidare det fortsatta arbetet med implementeringen av VA-planen och genomförande av åtgärderna. Den verksamhetsövergripande arbetsgrupp som tagits fram i samband med arbetet med VA-planen behöver formaliseras i syfte att fortleva för diskussion och beslut av gemensamma VA-relaterade frågor. Detta är väsentligt för det regelbundna arbetet med aktualisering och revidering av VA-planen.

Vart fjärde år, i samband med ny mandatperiod, bör en revidering av VA-policyn och VA-planen ske, och de bör antas på nytt av kommunfullmäktige. Revideringen av VA-planen behöver samordnas med översiktsplaneringen för Sollefteå kommun medan VA-översikten kan revideras löpande. De åtgärder som presenteras i VA-planen ska ligga till grund för årliga verksamhetsplaner för de olika berörda enheterna inom kommunens organisation. För att möjliggöra genomförandet av åtgärderna behöver dessa årligen föras in i respektive enhets budgetprocess. Den mängd planer, utredningar och dokument som i detta arbete har identifierats kommer ställa stora krav på organisationen om de ska komma på plats. Givet dagens organisation blir det en utmaning och det kommer på ett eller annat sätt krävas resursförstärkning. Figur 2 nedan ger ett förslag till övergripande modell för fortsatt VA-planering.

Figur 2. Strategi för fortsatt VA-planering och revidering av VA-planen.

Genom att åtgärderna i VA-planen implementeras i verksamhetsplaner och budget införlivas dessa i kommunens operativa arbete och VA-planen förhindras bli en skrivbordsprodukt. Det är först när de faktiska åtgärderna genomförts som miljönyttan uppstår. Det är därför svårt att utvärdera Sollefteå kommuns miljöarbete utifrån VA-planen utan det görs snarare efter hur åtgärderna i planen genomförs.

1.3 Läsanvisningar

Detta inledande kapitel av VA-planen (kapitel 1) beskriver bakgrund till projektet, arbetsprocess, implementering och fortsatt arbete med VA-planering. Kapitel 2, 3 och 4 utgörs av själva VA-planen med delplaner för:

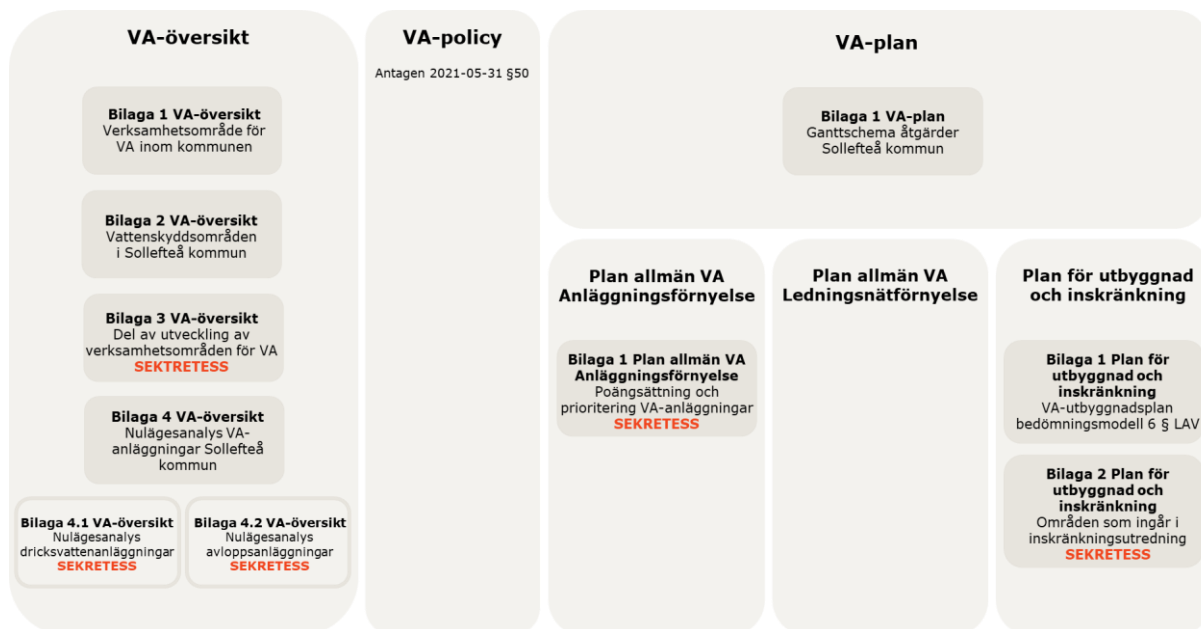
- Allmän VA-försörjning
- Utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning
- Enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde

I varje delkapitel för respektive delplan listas åtgärder som är direkt kopplade till behov utpekade i VA-översikten och ställningstagandena framtagna i VA-policy. I delplanerna för allmän VA-försörjning samt utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning har vidare arbete utförts. Inom ramen för delplanen allmän VA-försörjning har ”Plan allmän VA - Anläggningsförnyelse” och ”Plan allmän VA- Ledningsnätsförnyelse” tagits fram. ”Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning” innehåller delplaner för utbyggnad och inskränkning av allmän VA. I slutet av varje kapitel, efter listade åtgärder, har det fördjupade arbetet för delplanerna sammanfattats.

Kapitel 5 omfattar en konsekvensbeskrivning med ekonomiska, miljömässiga respektive sociala konsekvenser.

Kapitel 6 omfattar en ord- och begreppslista som förklarar och definierar de mest väsentliga begreppen i dokumentet.

Figur 3 nedan visar en översikt över de dokument som tagits fram inom ramen för Sollefteå kommuns VA-plan.

Figur 3. Dokumentöversikt för de dokument som tagits fram under arbetet med VA-planen.

Läs även gärna den VA-översikt och VA-policy som tagits fram inom projektet och som ligger till grund för VA-planen.

2 Plan för allmän VA-försörjning

Sollefteå kommun har historiskt kämpat med en krympande befolkning. Sedan riksdagens försvarsbeslut om en återetablering av ett regemente samt arbetet med utveckling av elintensiv verksamhet bedöms befolkningsprognosen kunna se mer positiv ut i framtiden. Den allmänna VA-försörjningen är på de flesta platser väl utbyggd och kan sannolikt klara en befolkningsutveckling utan att behöva byggas ut i någon större omfattning. Den utbyggnad som tidigare utförts tog hänsyn till dåtidens större befolkning, och därför finns idag en viss överkapacitet.

Det som kommunen dock kämpar med är ett antal små anläggningar där underlaget möjligen inte kommer att utvecklas i samma positiva riktning på vissa platser.

2.1 Åtgärder Allmänna behov

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för allmänna behov enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Genomlysning av VA-taxa så att den långsiktigt täcker kostnader för nödvändiga investeringar.	Ja	Hög	2022	2022	Tekniska
Formalisera den verksamhetsövergripande arbetsgruppen för diskussion och beslut av gemensamma VA-relaterade frågor som regelbundet aktualiserar och reviderar VA-planen.	Nej	Hög	2022	Löpande	Tekniska/ Miljö- och bygg
Framtagande av rutiner för att säkerställa att fastställda miljö kvalitetsnormer för vatten uppnås	Nej	Låg	2026	2026	Miljö- och bygg
Behovsanalys av personalresurser för att möjliggöra genomförandet av VA-planen.	Ja	Hög	2022	Löpande	KS
Upprättande av klimatanpassningsplan för VA-verksamheten kopplat till en kommunövergripande klimatanpassningsplan	Nej	Låg	2026	2026	Tekniska

2.2 Åtgärder Dricksvatten

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för dricksvattenområdet enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Upprätta en plan för anläggningsförnyelse för dricksvattenanläggningar.	Ja, se kap 2.8	Hög	2020	Löpande	Tekniska
Utreda produktionsanläggningar för framtida bruk och möjligheter till överföringsledning mellan verksamhetsområden samt avveckling av vattenverk.	Ja	Hög	2020	Löpande	Tekniska
Ta fram en kommunal vattenförsörjningsplan.	Nej	Låg	2027	2027	KS
Revidera vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter.	Ja	Hög	2016	Löpande	Tekniska/ Miljö- och bygg
Ta fram en risk- och sårbarhetsanalys för vattenförsörjningssystem som inkluderar information om bl.a. reservvatten, nödvatten, klimatanpassad dricksvattenförsörjning och risk för avbrott i ledningsnät i riskområden för ras och skred.	Ja	Hög	2022	2023	Tekniska

2.3 Åtgärder Spillvatten

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för spillvattenområdet enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Upprätta en plan för anläggningsförnyelse	Ja, se kap 2.8	Hög	2020	Löpande	Tekniska
Förbättra pumpstationernas kommunikation, på sikt ansluta pumpstationer till överordnat drift- och övervakningssystem.	Ja	Hög	2022	Löpande	Tekniska
Utreda reningsanläggningar för framtida bruk och möjligheter till överföringsledning mellan verksamhetsområden samt avveckling av reningsanläggningar.	Ja	Mellan	2022	Löpande	Tekniska

2.4 Åtgärder Dagvatten

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för dagvattenområdet enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Framtagande av verksamhetsövergripande dagvattenstrategi.	Nej	Mellan	2024	2025	KS

2.5 Åtgärder Ledningsnät

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för ledningsnätet enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Upprätta en plan för ledningsnätsförnyelse för dricksvatten-, spillvatten- och dagvattenledningsnätet.	Ja, se kap 2.9	Hög	2020	Löpande	Tekniska

2.6 Åtgärder Verksamhetsområde

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för verksamhetsområdena enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Uppdatera verksamhetsområden geografiskt samt anta verksamhetsområdena i kommunfullmäktige.	Nej	Mellan	2023	2023	Tekniska
Utforma rutin mellan plan, miljö och VA för arbetet med utökning av verksamhetsområde för VA där hänsyn tas till den s.k. närhetsprincipen för nybyggnationer, ansökningar om anslutning till allmänt VA samt områden som bedöms ingå i ett större sammanhang enligt 6 § vattentjänstlagen och ligger delvis inom eller nära befintligt verksamhetsområde för VA.	Nej	Mellan	2023	2023	Tekniska/ Miljö- och bygg

2.7 Åtgärder Slamhantering/kretslopp

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för slamhantering/kretslopp enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Ta fram en slamstrategi för att utreda hur slammet från kommunala reningsverk och enskilda avlopp ska hanteras i framtiden.	Ja	Hög	2022	2023	Tekniska

2.8 Sammanfattning ”Plan allmän VA - Anläggningsförnyelse”

Sollefteå kommun jobbar sedan 2018 utifrån en fastställd plan för att åtgärda och förbättra mindre kommunala avloppsanläggningar med bristande, eller avsaknad av, efterföljande rening. Planen sträcker sig fram till 2026 och omfattar hela 61 stycken anläggningar med 368 stycken anslutna fastigheter. Det är en omfattande förnyelse och kommunen investerar drygt 20 miljoner för en bättre rening och bättre miljö. Prioritetsordningen är baserad på antalet anslutna fastigheter och redan 2022 har ca 86% av de fastigheter som är anslutna till dessa anläggningar fått bättre rening. De anläggningar som ingår i planen presenteras i Tabell 1 nedan.

Tabell 1. Mindre kommunala avloppsanläggningar som ingår i fastställd åtgärdsplan.

Anläggning	Fastighet	Anslutna fastigheter	Anläggningstyp	Påbörjas
Forsås-Åsmon slam	Ådals-Lidens Forsås 1:73	72	Slamavskiljare	2020
Gåsnäs slam	Vignäs 2:15	42	Slamavskiljare	2021
Edslan slam	Ödsgård 2:17 IV	38	Slamavskiljare	2020
Bölen 2 slam	Junsele-Bölen 1:17	34	Slamavskiljare	2019
Gårelehöjden 1 slam	Gårelehöjden 1:32	16	Slamavskiljare	2019
Tängsta västra slam	Tängsta 13:2	15	Slamavskiljare	2018
Nordantjäl slam 1	Nordankäl 4:6 VI	14	Slamavskiljare	2018
Näs	Långele Näs 2:13	11	Slamavskiljare	2021
Guxås	Helgum 4:8	11	Slamavskiljare med grovfilter	2021
Näs	Långele Näs 1:2 (I)	7	Slamavskiljare	2021
Tängsta östra slam	Tängsta 3:18 XIII	7	Slamavskiljare	2018
Östnyland slam	Öst Nyland 1:24	6	Slamavskiljare	2021
Krånge	Junsele Krånge 2:24	6	Slamavskiljare	2021
Näs	Långele Näs 4:4	5	Slamavskiljare, 2 brunnar	2021
Nordantjäl slam 2	Nordankäl 4:26	5	Slamavskiljare	2018
Omnäs slam+infiltr	Omnäs 7:1	4	Slamavskiljare med infiltration	2021
Gårelehöjden 2 slam	Gårelehöjden 1:18	4	Slamavskiljare, infiltrationsgrav	2021
Nordanåker slam m infiltr	Nordanåker 1:15 VII	4	Slamavskiljare med markinfiltration	2021
Björknäsets g:la skola	Björknäset 1:24	3	Slamavskiljare	2022
Långvattnet	Långvattnet 1:29	3	Slamavskiljare med infiltration	2022
Imnäs slam m markbädd	Imnäs 1:38	3	Slamavskiljare med markbädd	2022
Edsele slam	Ödsgård 1:61	3	Slamavskiljare	2022
Edsele slam	Ödsgård 2:27	3	Slamavskiljare	2022
Östnyland slam	Öst Nyland 1:49	2	Slamavskiljare	2023
Solviksvägen	Långele 4:1	2	Slamavskiljare	2023
Guxås	Guxås 9:1	2	Slamavskiljare	2023
Eden	Gösing 1:18	2	Slamavskiljare	2023
Eden	Eden 4:8, 4:9	2	Slamavskiljare	2023
Eden	Eden 5:9	2	Slamavskiljare	2023
Eden	Eden 2:21	2	Slamavskiljare	2023

Eden	Eden 2:5	2	Slamavskiljare	2023
Ramneå slam m markbädd	Ramneå 2:4 XIV	2	Slamavskiljare med markbädd	2023
Nordantjäl slam 4	Nordankäl 2:10	2	Slamavskiljare	2023
Gransjö	Östergransjö 5:10	4	Slamavskiljare	2024
G:la brandstationen 2	Långsele 14:7	1	Slamavskiljare, 3 kammare	2024
Skomakeriet	Långsele 3:128	1	Slamavskiljare	2024
Gårelehöjden 3 slam	Gårelehöjden 1:19	1	Slamavskiljare med infiltration	2024
Eden	Eden 1:20	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Gösing 1:6	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Gösing 1:33	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Eden 1:27 (västra)	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Eden 1:27 (östra)	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Eden 1:24	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Eden 3:3	1	Slamavskiljare	2024
Eden	Eden 4:5	1	Slamavskiljare	2025
Eden	Eden 1:2	1	Slamavskiljare	2025
Eden	Eden 3:2	1	Slamavskiljare	2025
Eden	Eden 2:8	1	Slamavskiljare	2025
Eden	Eden 2:4	1	Slamavskiljare	2025
Eden	Eden 2:22	1	Slamavskiljare	2025
Krånge	Junsele Krånge 2:50	1	Slamavskiljare	2025
Krånge	Junsele Krånge 2:35	1	Slamavskiljare	2025
Långvattnet	Långvattnet 1:12	1	Slamavskiljare med infiltration	2025
Långvattnet	Långvattnet 1:25	1	Slamavskiljare med infiltration	2025
Långvattnet	Långvattnet 1:52	1	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:51	1	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:19	1	Slamavskiljare med infiltration	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:45	1	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:23	1	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:60	(1)	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:22	1	Slamavskiljare	2026
Långvattnet	Långvattnet 1:58	(1)	Slamavskiljare	2026

För att få en helhetsbild kring status och fullständig funktion av kommunens större VA-anläggningar har statusbesiktningar genomförts. Baserat på besiktningarna har anläggningarnas nuläge beskrivits och förslag till åtgärder tagits fram.

I Sollefteå kommun består den allmänna VA-anläggningen av ca 210 stycken anläggningar. Eftersom anläggningarna är många har en översiktlig besiktning och bedömning gjorts. Anläggningarna har delats upp enligt:

- Vattenverk
- Högreservoarer
- Tryckstegringsstationer
- Reningsverk
- Slamavskiljare
- Biodammar
- Pumpstationer

Under besiktningarna har störst fokus lagts på anläggningarnas byggnadsstatus, el och styr, maskinell utrustning, arbetsmiljö och process. Dessa anläggningskomponenter har vardera fått en viktning, beroende på deras betydelse för anläggningens funktion. Exempelvis är det lättare att upprätthålla funktionen i ett verk om byggnaden har god status jämfört med om driftlarm finns eller ej.

Efter viktningen har vardera anläggningskomponent bedömts för de besökta anläggningarna. Bedömningen har gjorts enligt en femgradig skala där 1 motsvarar en god status och 5 motsvarar att åtgärd krävs utan dröjsmål. För beräkning av ett sammanställt slutresultat för varje anläggning har en summering gjorts av poängen för vardera anläggningskomponent multiplicerat med dess viktning, detta för att mer betydelsefulla anläggningskomponenter ska ha större påverkan på slutresultatet. På detta sätt har varje besökt anläggning fått en slutpoäng.

Anläggningarna har därefter rangordnats utifrån slutpoängen och en prioriteringsordning för åtgärdande av brister hos anläggningarna har tagits fram. Ju högre slutpoäng desto närmre i tid behöver åtgärder vidtas. Metoden för poängsättning och prioritering beskrivs mer utförligt i ”Plan allmän VA - Anläggningsförnyelse”.

I Tabell 2 nedan presenteras när i tid åtgärdsbehov krävs utifrån slutpoäng för vardera anläggningstyp. Exempelvis bör ett reningsverk med ett slutresultat på >25 åtgärdas inom fem år.

Tabell 2. Slutpoängens betydelse för de olika anläggningstypernas åtgärdsbehov.

Betydelse	Slutresultat		
	Vattenverk, reningsverk, pumpstationer	Högreservoarer, tryckstegringsstationer	Biodammar, slamavskiljare
Åtgärd efter 20 år	<15	<13	<8
Åtgärd inom 10-20 år	15-19	13-18	8-12
Åtgärd inom 5-10 år	20-25	19-22	13-16
Åtgärd inom 5 år	>25	>22	>16
Åtgärd utan dröjsmål	Får en anläggningskomponent 5 poäng spelar slutpoängen ingen roll, anläggningen slussas högst upp i prioriteringslistan.		

Resultatet av prioriteringen redovisas i ”Plan allmän VA - Anläggningsförnyelse”. Resultat för biodammar och slamavskiljare saknas på grund av ofullständig information. Endast ca

20% av alla pumpstationer har besökts på grund av att många ser ut på likartat sätt, vilket gör att resultatet för dessa kan komma att ändras när prioriteringsmallen kompletteras.

Resultatet av poängsättningen och prioriteringen är att fyra vattenverk, två reningsverk, en högreservoar, en tryckstegringsstation och två pumpstationer behöver åtgärdas inom fem år. Främst krävs åtgärder för byggnaderna, el och styr, maskinell utrustning och förbättring av arbetsmiljön. Dessutom behöver ytterligare 19 anläggningar åtgärdas inom 5-10 år.

Efter att denna preliminära prioriteringsordning har tagits fram bör en tidplan slås fast gällande vilka anläggningar som ska åtgärdas. Dessutom måste beslut tas för vad som ska ingå i arbetet, det är troligt att andra aspekter måste vägas in i den slutliga prioriteringen som exempelvis antalet anslutna personer till VA-anläggningarna och samhällsutveckling. Därefter återstår kostnadsberäkning och budgetering innan arbetet kan planeras, genomföras och slutligen följas upp.

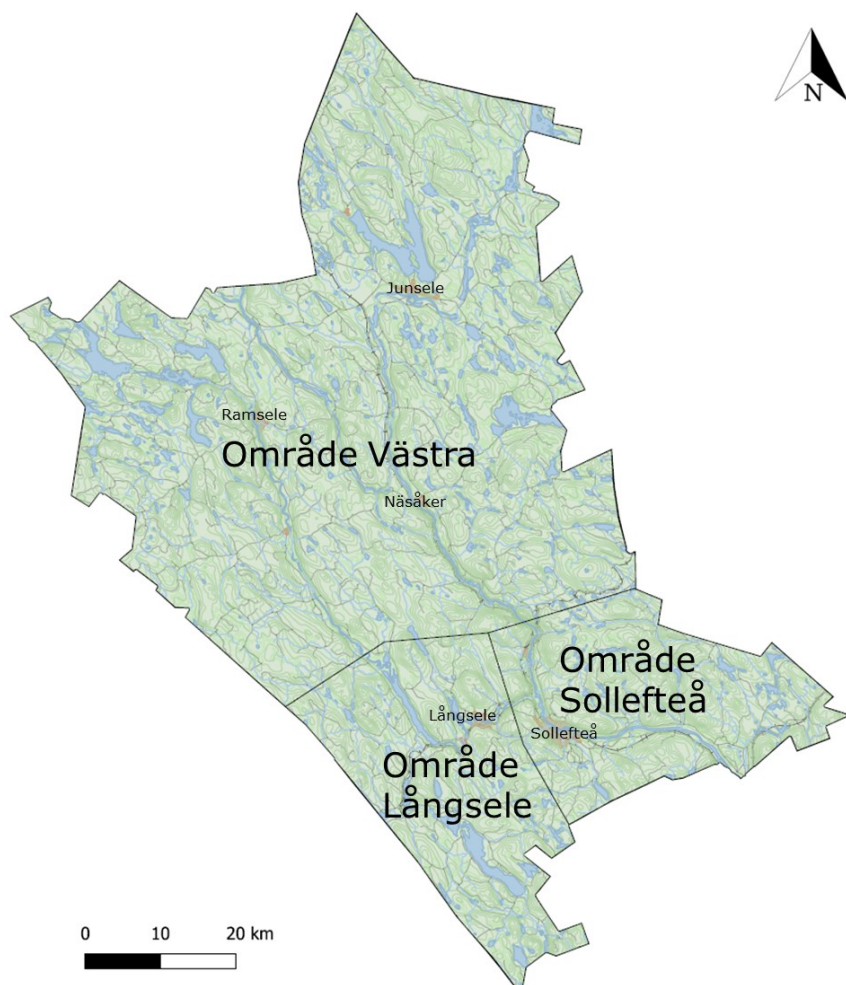
2.9 Sammanfattning ”Plan allmän VA - Ledningsnätsförnyelse”

Med hjälp av en beräkningsmall från Svenskt Vatten har förnyelsetakten för dricksvatten-, spillvatten- och dagvattenledningsnätet uppskattats. I mallen har information om rörmaterial, anläggningsår och ledningslängd förts in. Antaganden gällande anläggningsår har behövt göras för vissa ledningar där data saknats.

I arbetet med ledningsnätet har kommunen delats upp i tre områden, dessa är:

- Område Sollefteå
- Område Långele
- Område Västra

Se områdesindelningen i Figur 4 nedan.

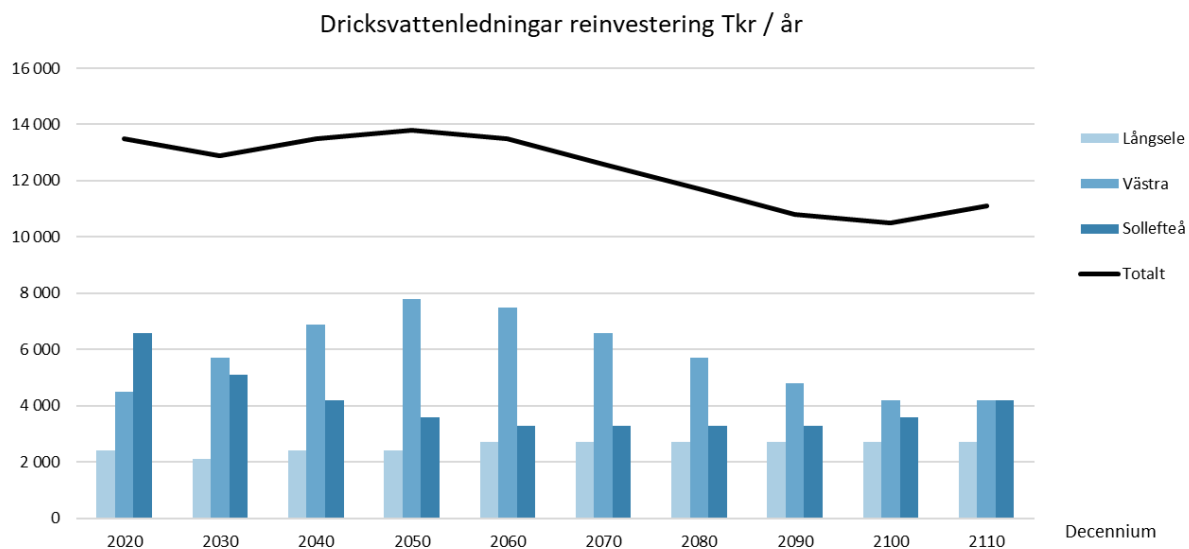
Figur 4. Karta över områdesindelningen av Sollefteå kommun.

Beräkningarna visade att under 2020-talet bör fokus främst ligga på att byta ut dricksvattenledningarna av segjärn inom område Sollefteå vars livslängd närmar sig sitt slut. En förnyelsetakt på minst 1,6 km/år är nödvändig för att bygga bort de uttjänta segjärnsledningarna inom en överskådlig framtid. Dessutom bör dricksvattenledningarna av övrigt och okänt material inom område Västra få hög prioritet.

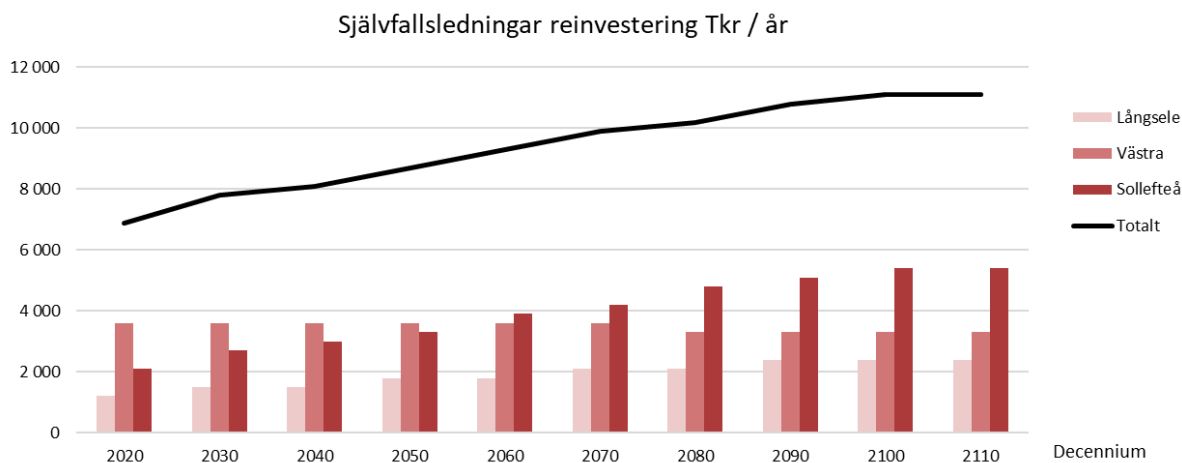
Beräkningsmallen visar skicket på ledningarna med avseende på förväntad livslängd. Med avseende på drifterfarenheter kan ytterligare behov belysas som tar hänsyn till andra aspekter, t.ex. problem på ledningssträckor som orsakas av läggningen och hur väl arbetet är utfört vid ledningsförläggning, rörelser i marken, etc. Utifrån drifterfarenhet i Sollefteå avses främst aspekter såsom vattenläckor på galvledningar och matarledningar i Långsele av asbest som är problematiskt. Dessa identifierade problem utgör en prioriteringsfråga när det gäller förnyelsebehov, problematiska ledningssträckor bör få hög prioritet.

Baserat på den beräknade förnyelsetakten och statusen på ledningsnätet har kostnader för ledningsnätsförnyelse uppskattats. Ett enhetspris för förnyelsekostnaden enligt dagens kostnadsläge har satts till 3 000 kr/m ledning för både dricksvattenledningar och självfallsledningar.

Reinvesteringsbehovet för hela ledningsnätet beräknas uppgå till storleksordningen ca 22 miljoner kr/år. Priset är ett snittpris, framtida kostnader kan påverkas av valet av material på ledningar som läggs idag, vilket i sin tur påverkar när i tid kostnaderna infaller då olika material har olika kostnader och olika livslängd. Reinvesteringsbehovet av dricksvattenledningar och självfallsledningar illustreras av Figur 5 respektive Figur 6 nedan.

Figur 5. Kostnader i Tkr/år för reinvestering av dricksvattenledningar.

Figur 6. Kostnader i Tkr/år för reinvestering av självfallsledningar.

3 Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning

3.1 Åtgärder VA-utbyggnad

Följande strategiska åtgärder och utvecklingsinsatser planeras inom området:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvudansvar
Fortsatt utredning VA-utredningsområde Stor-Finnforsen	Se kap 3.2	Låg	2029	2029	Miljö- och bygg
Fortsatt utredning VA-utredningsområde Flyn	Se kap 3.2	Låg	2029	2029	Miljö- och bygg
Fortsatt utredning VA-utredningsområde Myre	Ja, se kap 3.2	Mellan	2022	2023	Tekniska/ Miljö- och bygg

3.2 Sammanfattning ”VA-utbyggnadsplan - utvidgning av verksamhetsområde för allmänna vattentjänster”

”VA-utbyggnadsplan - utvidgning av verksamhetsområde för allmänna vattentjänster” är en del av ”Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning”.

Kommunen har en skyldighet att ordna vatten och avlopp enligt 6 § i lagen om allmänna vattentjänster (LAV).

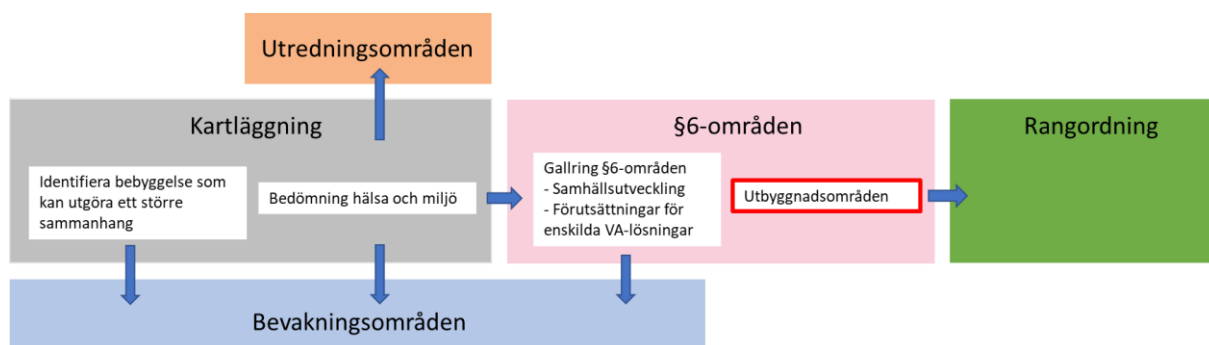
Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) 6 §

*Om det med hänsyn till skyddet för människors **hälsa** eller **miljön** behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett **större sammanhang** för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen*

- 1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och*
- 2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.*

I samband med framtagandet av VA-översikten kartlagdes ett antal bebyggelseområden som i nuläget befinner sig utanför beslutat VA-verksamhetsområde och som i enlighet med 6 § LAV bedöms vara av sådan karaktär att VA-försörjningen kan behöva lösas i ett större sammanhang. Detta har utretts med hjälp av en klusteranalys. Kluster bestående av 20 eller fler sammanhängande fastigheter med ett maximalt bebyggelseavstånd på 100 meter föll ut i analysen. Det angivna antalet sammanhängande fastigheter kan tyda på samlad bebyggelse och därmed även ett ”större sammanhang” i enlighet med 6 § LAV. I analysen föll 11 bebyggelseområden (kluster) ut. Dessa områden har analyserats vidare enligt framtagen bedömningsmodell, se förenklad schematisk bild i Figur 7.

Figur 7. Förenklad schematisk bild av framtagen bedömningsmodell för att utreda potentiella §6-områden inom kommunen. Mer information kring bedömningsmodellen kan läsas i "Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning".

Under framtagandet av VA-utbyggnadsplan för Sollefteå kommun har inga områden fallit ut som VA-utbyggnadsområden och därför har ingen rangordning behövts göras.

I framtiden kan läget ha förändrats och att det vid revidering faller ut utbyggnadsområden, då ska rangordningen grundas på hälso- och miljöbehoven, vilka möjligheter som finns att ansluta till befintliga VA-anläggningar, kostnader och samordningsvinster samt förväntad bebyggelseutveckling enligt översiktsplanen, detaljplaner och bygglov. Områdena kan behöva utredas ytterligare för att en rangordning dem i mellan ska kunna tas fram. När det finns en rangordning behöver denna plan för utbyggnad av allmän VA-försörjning uppdateras och tidsättas. Att utreda och genomföra en VA-utbyggnad i ett område kan ta lång tid eftersom det bland annat ska göras en förstudie, projektering och en byggnation.

Ett sammanfattat resultat från bedömningsmodellen kan ses i Tabell 3. Om bebyggelseområdet inte bedöms ingå i ett större sammanhang samt att permanentgraden är lägre än 25 % har inte någon vidare bedömning gjorts utan området har direkt klassats som VA-bevakningsområde.

Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) 6§ ligger till grund för inrättandet av nya verksamhetsområden för allmänna vattentjänster. Sollefteå kommun har tagit fram följande riktlinjer för upprättande av verksamhetsområden:

- 20 eller fler fastigheter inom aktuellt område
- Maximalt bebyggelseavstånd 100 meter inom aktuellt område
- Minst 25% av fastigheterna i aktuellt område ska avse permanent boende

Tabell 3. Resultat från framtagen bedömningsmodell som visar vilka bebyggelseområden som bedömts vara VA-utredningsområden, VA-bevakningsområden respektive §6-områden. Bakgrund till bedömningen kan ses i "Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning".

Bebyggelseområde	Bedömning 6 § LAV			Resultat
	Ingår i ett större sammanhang inkl. permanentgrad $\geq$ 25%?	Finns behov kopplat till hälsorekvisitet?	Finns behov kopplat till miljörekvisitet?	
Stor-Finnforsen	Ja	Saknar information	Saknar information	VA-utredningsområde
Flyn	Ja	Saknar information	Saknar information	VA-utredningsområde
Valvik/Rusksand	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Hålla	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Brännan 1	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Brännan 2	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Myre	Ja	Saknar information	Saknar information	VA-utredningsområde
Graninge	Ja	Nej	Nej	VA-bevakningsområde
Östanbäck	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Bjurstabodarna	Nej	-	-	VA-bevakningsområde
Grillom	Ja	Nej	Nej	VA-bevakningsområde

Utredningarna tidsätts inom ramen för VA-planen, se kapitel 3.1 Åtgärder VA-utbyggnad. När ytterligare information för områdena samlats in görs en ny bedömning ifall områdena ska klassas som VA-bevakningsområden eller §6-områden.

Proceduren med klusteranalys och bedömning enligt framtagen modell behöver göras i samband med revidering av VA-planen då nya framtida förutsättningar kan medföra andra resultat. Det är även av extra vikt att bevaka områden som klassats som VA-bevakningsområden. Mer information om arbetsgång och bedömningsmodellen kan läsas i framtagen "Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning".

3.2.1 I väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning

Att bygga ut allmän VA-försörjning tar både tid och är resurskrävande. För att underlätta olika typer av handläggning behöver riktlinjer för hur områden som väntar på utbyggnad av allmän VA-försörjning tas fram. Beroende på hur lång tidshorisont som återstår innan utbyggnad och därmed tjänster kan erbjudas bör områden hanteras olika. Eftersom det inte finns några VA-utbyggnadsområden i Sollefteå kommun har inget beslut om tidshorisonter tagits utan förslag är att det ska finnas tre olika tidsintervall; på kort sikt, på medellång sikt och på lång sikt.

Vid en eventuell framtida VA-utbyggnad behöver kommunen tydligt kommunicera kring VA-utbyggnaden med berörda fastighetsägare. Tabell 4 sammanfattar principer för olika tidshorisonter och typområden som gäller i väntan på utbyggnad av allmän VA-försörjning.

Tabell 4. Principer i väntan på utbyggnad av allmän VA-anläggning för olika typer av områden för olika tidshorisonter.

Områdes- typ	Tidshorizont		
	Kort sikt	Medellång sikt	Lång sikt
Ny- och ombyggnation	Information om VA-utbyggnad ska delges till fastighetsägare/sökande och vilka krav en anläggning ska uppfylla.		
	Utbyggnad av allmän VA-försörjning får inte försvåras på grund av ny- och ombyggnation. Den behöver anpassas efter utbyggnadsplanerna.		
	Prövning av miljö- och byggenheten ska ske från fall till fall.		
	Lägre ställda krav på enskilda anläggningar p.g.a. liten risk. Övergångslösningar ska kunna prövas.	Kostnadseffektiva lösningar, eventuellt lägre ställda krav kopplat till skyddsnivå. Gemensamma VA-anläggningar förordas.	Mest troligt ingen skillnad mot normalfallet (ca lika lång tid som en enskild anläggnings livslängd). Gemensamma VA-anläggningar förordas.
Nya bebyggelse- och omvandlingsområden	Hur VA ska lösas beaktas tidigt i processen, utreds i samband med planläggning eller planändring.		
	Bedömning av lämpliga VA-lösningar görs i varje enskilt fall i samråd med VA-enheten.	Gemensamma VA-anläggningar förordas.	
	Om VA löses gemensamt ska ledningsnät och VA-anläggningar utformas enligt VA-enhetens standard.		
Tillsyn	Tillsyn utövas inte förutom vid exempelvis direktutsläpp eller befogade klagomål.	En bedömning görs från fall till fall, eventuellt ställs krav vid tillsyn.	Vid tillsyn kan krav ställas i högre utsträckning. Nivå på krav beror på typ av brist och tidshorizont.
	Tidsbestämda tillstånd.		

3.3 Åtgärder VA-inskränkning

Följande strategiska åtgärder och utvecklingsinsatser planeras inom området:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud-ansvar
Ta fram en plan för översyn av de områden som idag inte omfattas av kravet enligt 6 § LAV	Se kap 3.4	Låg	2026	2026	Tekniska/ Miljö- och bygg
Påbörja dialog med fastighetsägare kring frivilligt övertagande av kommunala anläggningar med begränsat antal anslutna fastigheter.	Ja	Hög	2026	2026	Tekniska

3.4 Sammanfattning ”Utredning av områden som idag inte omfattas av kraven i 6 § LAV”

”Utredning av områden som idag inte omfattas av kraven i 6 § LAV” är en del av ”Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning”.

Sollefteå kommun har historiskt haft minskande befolkning som främst beror på utflyttning och en åldrande befolkning. Det finns idag ett antal mindre verksamhetsområden där behovet

och nyttjandet av allmänna vattentjänster förändrats på grund av befolkningsminskningen samt att situationen kring andelen permanentboenden ändrats. Dessa områden skulle enligt framtagen bedömningsmodell för analys av potentiella §6-områden enligt lagen om allmänna vattentjänster mest troligt inte vara berättigade kommunalt VA om analysen genomfördes på nytt idag.

I 9 § lagen om allmänna vattentjänster (LAV) regleras möjligheten att inskränka ett verksamhetsområde så att det inte omfattar fastigheter som saknar behov av allmänna vattentjänster. Lagstiftningen är dock tydlig med att de enskilda ersättningslösningarna reningsmässigt måste vara jämförbara med den tidigare kommunala VA-lösningen. Frågan om inskränkning enligt 9 § LAV har inte prövats av domstol och således finns ingen rättspraxis som vägledning hur inskränkning av ett kommunalt verksamhetsområde ska hanteras. I dagsläget är det svårt att inskränka ett verksamhetsområde i de fall fastighetsägarna motsätter sig detta. År 2019 publicerade Svenskt Vatten en SVU-rapport NR 2019-9 med ett förslag på arbetsprocess för inskränkning av ett verksamhetsområde för VA. Under 2020 har Pajala kommun i ett pilotprojekt tillämpat metoden från SVU-rapporten. Pilotprojektets avslut var planerat till slutet av 2020. En rapport med resultat från tillämpningen av metoden har ännu inte publicerats.

I analysen för Sollefteå kommun har områden kartlagts där behovet av allmän VA-försörjning enligt 6 § LAV eventuellt har förändrats. Analysen utfördes på liknande sätt som det första steget i kartläggningen i analysen av potentiella utbyggnadsområden, se Figur 7. Den första delen inkluderar endast analys av bebyggelsetäthet och ingen bedömning kring behovet av allmän VA-försörjning kopplat till människors hälsa eller miljön.

I Tabell 5 listas områden som idag har allmän VA-försörjning och en bostadstäthet större än 100 m. Om 6 § LAV inte är uppfylld kan områdena i fråga vara föremål för en framtida inskränkning enligt 9 § LAV. Av de anläggningar/områden som framgår av tabellen är det dock i realiteten bara ett fåtal som skulle kunna vara aktuella för en verklig inskränkning. Flertalet har i närtid genomgått större renoveringar. Sollefteå kommun har under 90- och 00-talet genomfört ett par inskränkningar av verksamhetsområden vilket skett genom dialog och på frivillig basis samt att anläggningar rustats upp innan överlämnandet.

Förhoppningen var att rapporten från pilotförsöket i Pajala kommun skulle ha varit färdigställd och publicerad så att en arbetsmetod, inspirerad av resultatet, hade kunnat tas fram inom ramen för denna VA-plan. Arbetet med att se över områden där befintligt verksamhetsområde eventuellt kan inskränkas i framtiden planeras fortsätta efter att denna VA-plan är färdigställd. Metodiken för hur arbetet ska fortgå är ännu ej fastställt. Mer information kring utredda områden kan läsas i ”Plan för utbyggnad och inskränkning av allmän VA-försörjning”.

Tabell 5. Områden med allmän VA-försörjning som inte bedöms uppfylla rekvisitet "större sammanhang" i 6 § lagen om allmänna vattentjänster. Det kan vara indikation på att behovet av allmän VA-försörjning inte längre finns.

Bebyggelseområde		Bedömning 6 § LAV		
		Ingår i ett större sammanhang inkl. permanentgrad $\geq$ 25%?	Finns behov kopplat till hälsorekvisitet?	Finns behov kopplat till miljörekvisitet?
Edsele	Nordanåker	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Gideåberg	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Ramsele	Nordankäl	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Sel	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Lungsjön	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Helgum	Guxås/Helgumsbyn	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Ledingeå	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Sollefteå	Tjäll	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Östnyland	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Långsele	Österflo	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Nordsjö	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Näs	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Ledingetorp	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Junsele	Vallnäset	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Långvattnet	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Eden/Uman	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Tågsjöberg	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Röån	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Gårelehöjden	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Holafors	Nej	Ej utrett	Ej utrett
Näsåker	Omsjö	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Imnäs/Brännan	Nej	Ej utrett	Ej utrett
	Forsnäset	Nej	Ej utrett	Ej utrett

4 Enskild VA-försörjning utanför verksamhetsområde

4.1 Åtgärder Enskilt VA

Behov av följande strategiska åtgärder har identifierats och utvecklingsinsatser prioriteras och/eller planeras för enskilt VA enligt följande:

Åtgärd	Påbörjad	Prioritering	Start	Slut	Huvud- ansvar
Fullfölja beslutad tillsynsplan för enskilda avlopp.	Ja, se kap 4.2	Hög	2019	Löpande	Miljö- och bygg
Komplettera tillsynsplanen för enskilda avlopp med områden klassade som "VA-utredningsområden" och "VA-bevakningsområden" i VA-utbyggnadsplanen. Eventuella VA-utbyggnadsområden ska utredas vidare för prioritering.	Nej	Låg	2026	2026	Miljö- och bygg
Ta fram riktlinjer för hur kommunen ska verka för långsiktigt hållbara enskilda VA-anläggningar					

4.2 Tillsyn av enskilda avlopp och vattentäkter

Utanför beslutade verksamhetsområden sker VA-försörjningen enskilt, d.v.s. det är fastighetsägarnas ansvar att anlägga, förvalta och driva nödvändiga VA-anläggningar. Vatten- och/eller avloppssystem är i vissa fall gemensamma för flera fastighetsägare, s.k. vattenföreningar och gemensamhetsanläggningar. För att säkerställa godkända enskilda VA-lösningar har tillsynsansvarig nämnd i Sollefteå kommun ansvaret för att upprätta en långsiktig tillsynsplan för enskilda avlopp.

Statusen på enskilt dricksvatten i Sollefteå kommun är inte föremål för någon övergripande kommunal kontroll. En fördjupad utredning kring dricksvattensituationen utanför verksamhetsområdet anses dock vara lämplig men på grund av att Sollefteå kommun (Miljö- och byggenheten) inte har tillsynsansvar för enskilt dricksvatten så prioriteras inte detta inom ramen för denna version av VA-planen. Inom ramarna för kommande VA-planer behöver Sollefteå kommun öka sin kunskap kring antalet enskilda dricksvattenbrunnar, dess lokalisering, kvalitet och kapacitet. Vattentäkter som uppfyller kriterierna i Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) är registrerade hos miljö- och byggenheten och kontrolleras regelbundet avseende dricksvattenkvalitet.

I dagsläget ger Miljö- och byggenheten råd och information till medborgare vid behov.

4.2.1 Prioriterade områden för inventering av enskilda avlopp

Syftet med tillsynen är att säkerställa att de enskilda avloppsanläggningarna följer miljöbalkens fastställda krav på rening och därmed minska risken för negativ miljöpåverkan samt risk för påverkan på människors hälsa till följd av avloppspåverkat grundvatten och ytvatten.

Tillsynsplanen för enskilda avlopp beskriver vilka områden inom Sollefteå kommun som prioriteras för inventeringar och på vilka grunder dessa prioriteringar har utförts samt metodiken vid tillsynen. De prioriterade områdena illustreras i Figur 8.

I respektive prioriterat område ska tillsyn utföras för 200 fastigheter med enskilt avlopp årligen. I prioriteringen av områden har en avgörande aspekt varit risken för förorening av dricksvatten och badvatten på grund av påverkan från avlopp.

Tillsynen har prioriterats utifrån nedanstående kriterier och prioriteringsordning (samma prioritering användes även för åren 2016, 2017 och 2018):

1. Områden med hög andel permanentbostäder utan kommunalt avlopp som ligger inom vattenskyddsområden
2. Områden med enskilt dricksvatten
3. Fastigheter med enskilt avlopp i närhet av sjö eller vattendrag
4. Fastigheter med kända avvikelser genom ex. klagomål/erfarenheter
5. Fritidshus med enskilt avlopp
6. Fritidshus med bad-, disk och tvättvatten med torr toalettlösning

Omkring 2 000 fastigheter med enskilt avlopp som uppfyller ovanstående kriterier kommer inte få någon tillsyn då de ligger utanför prioriterade tillsynsområden.

4.2.2 Tillsynsmetodik

Tillsynen startar med att fastighetsägaren får ett brev med information om det planerade besöket. I brevet framgår vilka veckor som tillsynen i området kommer att pågå samt telefonnummer för direktkontakt med miljöinspektören.

Vid tillsynsbesöket får fastighetsägaren en rapport om upptäckta brister eller en rapport om att det inte finns några brister och att anläggningen uppfyller lagkrav. Fastighetsägaren har därefter tre veckor på sig att lämna synpunkter kring upptäckta brister som beskrivs i rapporten. Synpunkter kan exempelvis vara att miljöinspektören har missat något vid kontrollen.

Efter 200 fastigheter inom ett område haft tillsyn skrivs beslut på de avloppsanläggningar som har en toalett kopplad till avloppet och där det finns brister i avloppsanläggningen. Allvarliga brister där det exempelvis saknas en efterföljande rening eller/och slamavskiljning inte sker i tre steg får ett förbud. Behövs kompletterande uppgifter om avloppsanläggningen skrivs ett föreläggande. Miljö- och byggenheten kontrollerar arkivet för att hitta eventuella avloppsanläggningar som man tidigare gett tillstånd till.

När tidsfristen för åtgärdande av avlopp har gått ut så finns inga planer på att ”plugga avlopp” utan i första hand föra en dialog med fastighetsägaren. Behöver fastighetsägaren av någon anledning en förlängd tidsfrist på några år för att åtgärda problemen är ambitionen och målsättningen att beakta och tillmötesgå det i så stor utsträckning som möjligt.

Efter två år ska en ansökan ha inkommit för att få ett tillstånd att göra om avloppet. Tillståndet ska ha påbörjats inom två år och färdigställt inom fem år.

Tillsynen kostar ingenting för fastighetsägaren utan den kostnaden anses ingå i tillståndsavgiften.

4.2.3 Krav på enskilda avlopp

Vägledande för krav på enskild avloppsvattenrening är Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten (HVMFS 2016:17). Kraven som ställs kan variera beroende av hur stor risken bedöms vara för en avloppsanläggnings

påverkan på människors hälsa eller miljön. Enligt Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd bör ansvarig kommunal nämnd i varje enskilt fall relatera krav för den enskilda anläggningen kopplat till hälso- och miljöskydd till en normal eller hög skyddsnivå. Väsentligt underlag för bedömning av vilka skyddsåtgärder som krävs är exempelvis avloppsanläggningens läge, markens genomsläpplighet och avstånd till skyddsobjekt såsom vattentäkter och recipienter. Särskild vikt ska läggas på vattenförekomster som riskerar att inte uppnå miljökvalitetsnormerna för ekologisk status. En hög skyddsnivå kopplat till hälsoskydd kan exempelvis tillämpas där utsläpp av orenat avloppsvatten riskerar att förorena dricksvattentäkter, badplatser eller andra skyddsvärda objekt. Exempel på när hög skyddsnivå kan tillämpas gällande miljöskydd är i recipientnära områden, exempelvis i strandskyddsområden. I områden med hög skyddsnivå kan det ibland vara motiverat att stoppa utsläppet helt och istället samla upp avloppsvatten från WC i en sluten tank eller avkräva torrtoaletter.

För att uppfylla lagstiftningens krav så har man inom Sollefteå kommun ställt ett lägsta krav på att enskilt avlopp ska genomgå slamavskiljning i tre steg med en efterföljande rening. I dagsläget finns ett flertal godkända tekniker för efterföljande rening av avloppsvatten, till exempel infiltration, markbädd, moduler eller minireningsverk.

4.2.4 Plan för tillsyn

I följande prioriterade områden planeras tillsyn under 2021-2035:

Prioriteringsområde år 2019, 20, 21, 22 (Gult område, Figur 8) Ångermanälven, Skedomsmön - Undrom, Övergård - Skadom.

Området har valts ut av flera olika anledningar, dels bor många permanent i detta område, dels har många egna dricksvattentäkter eftersom det saknas kommunalt vatten. Inom området har befogade klagomål på undermåliga avlopp som letts rakt ut i älven inkommit. Avrinningen i detta område går till Ångermanälven som på flera platser används att bada i. Det finns en etablerad badplats med brygga i Undrom.

Antal fastigheter: 746

Prioriteringsområde år 2023, 24, 25 (Blått område, Figur 8) Ångermanälven, från Forsmo till Näsåker, norra och södra sidan samt Selsjön.

Området har valts för att det finns många permanent boende, många har eget dricksvatten, det har varit algblomning i Selsjön samt är både Selsjön och älven populära badplatser. Selsjön har en etablerad badplats med brygga.

Antal fastigheter: 588

Prioriteringsområde år 2026, 27, 28 (Grönt område, Figur 8) Ångermanälven Näsåker-Junsele, södra och norra sidan + Röån och Betarsjön.

Området har valts för att det finns många permanent boende, många har eget dricksvatten. Det har varit en misstänkt algblomning i Betarsjön och många klagomål på att sjön håller på att

växa igen. Älvsträckan används som badplats och det saknas kommunalt avlopp på långa sträckor längs älven.

Betersjön och Röån är utpekade som ett riksintresse för naturvård.

Antal fastigheter: 619

Prioriteringsområde 2029, 30 (Brunt område, Figur 8) Nordsjösjön/Nässjön + södra och norra Åbacken fram till Helgumssjön (Faxälven) + 4 fastigheter i Granliden (södra sidan).

Detta område binder ihop redan inventerade områden. I området finns både permanent boende och fritidshus. Kommunalt vatten saknas i delar av området.

Badplatser finns.

Antal fastigheter: 262

Prioriteringsområde 2031, 32 (Orange område, Figur 8) Faxälven Ramneå - Ramsele södra sidan + Ramselesjön.

I detta område är det en mix av permanent boende och fritidshus. Delvis saknas kommunalt vatten i området. Faxälven och Ramselesjön har badplatser. Norra sidan har redan inventerats.

Antal fastigheter: 340

Prioriteringsområde 2033, 34 (Rosa område, Figur 8) Fjällsjöälven Häxmo - Norrånäs södra och norra sidan.

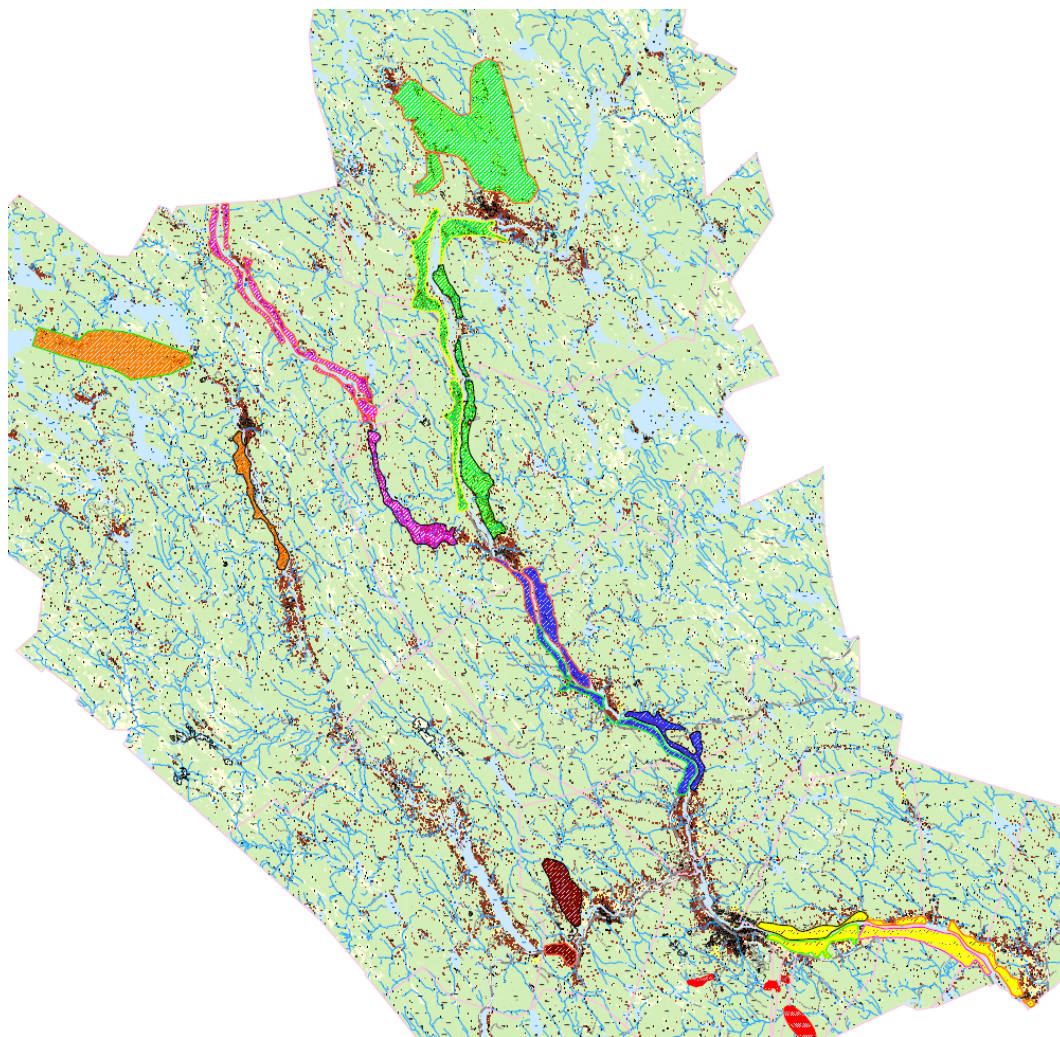
I detta område är det en mix av permanent boende och fritidshus. Delvis saknas kommunalt vatten i området. Fjällsjöälven har vissa badplatser dock ingen utpekad med brygga.

Antal fastigheter: 445

Prioriteringsområde 2035 (Rött område, Figur 8) Källsjön, Nylandsån, Östra och västra Spannsjön.

Främst är det fritidshus i detta område. Avloppen går ut i samma vatten som andra tar sitt vatten ifrån. Från Källsjön kommer klagomål regelbundet på att avloppsrör syns vid lågvatten. Inget kommunalt vatten finns i området.

Antal fastigheter: 150

Figur 8. Sex områden som omfattas av framtida tillsyn i Sollefteå kommun enligt gällande tillsynsplan för enskilda avlopp (markerade med svart kontur). Resterande områden är uteslutna från nuvarande tillsynsplan.

4.3 Gemensamhetsanläggningar

I Sollefteå kommun förordas gemensamhetsanläggningar där VA-försörjningen behöver lösas gemensamt för ett flertal fastigheter men där utbyggnad av allmän VA-försörjning inte är aktuell inom överskådlig tid. Gemensamhetsanläggningar kan vara fördelaktiga, både hälso- och miljömässigt, men även ekonomiskt. En gemensamhetsanläggning ägs och förvaltas av flera fastigheter genom bildandet av en samfällighetsförening eller delägarförvaltning.

Utifrån miljöbalken och andra tillämpliga lagar prövar kommunen anmälan eller ansökan. Vid prövningen ställs krav på egenkontrollprogram innehållandes rutiner för drift, underhåll och regelbunden provtagning vilket senare följs upp vid den kontinuerliga tillsynen.

4.4 Rådgivning

I Sollefteå kommun ska den kommunala tillsynsmyndigheten, Miljö- och byggenheten, hjälpa till med råd samt tillhandahålla tydlig och lättillgänglig information om bestämmelser för utformning och anordning av enskilda anläggningar. Det är däremot olagligt för

tillsynsmyndigheten att bestämma typ av enskild anläggning eller att göra ritningar och andra handlingar som behövs för anmälan/ansökan.

5 Konsekvensanalys

Ett genomförande av VA-planen bidrar till en samsyn kring en långsiktigt hållbar VA-hantering i kommunen. Arbetet ska leda till att Sollefteå kommun får ett tydligt och genomarbetat underlag för ett effektivt åtgärdsarbete vilket skapar goda förutsättningar för kommunens utvecklingsmöjligheter och ger en samlad syn kring VA-planeringen utifrån ett miljö- och hälsoperspektiv.

Konsekvensanalysen är översiktlig eftersom detaljerad information om exempelvis utredningskostnader och VA-investeringar ej utretts i detalj. Syftet med analysen är att ge en samlad bild av VA-planens effekter.

Konsekvensanalysen utgår från en förenklad metodik där två alternativa scenarier ställs mot varandra och förväntade effekter med avseende på ekonomiska, miljömässiga och sociala konsekvenser diskuteras. Alternativen benämns ”Genomförande av VA-planen” och ”Nollalternativ”.

5.1 Genomförande av VA-planen

Alternativet ”Genomförande av VA-plan” innebär att VA-planen antas i kommunfullmäktige och tillämpas för hela kommunen som ett underlag för planering och prioritering. De föreslagna åtgärderna i VA-planen genomförs och de identifierade utredningsområdena fortsätter utredas samtidigt som bevakningsområdena kontinuerligt bevakas till nästa revidering.

5.1.1 Sociala konsekvenser

Framtagandet av en kommunövergripande VA-plan underlättar för kommuninvånarna att ta del av kommunens planering både på kort och lång sikt, vilket skapar förtroende och trygghet och vidare bidrar till nöjda medborgare. En fastställd VA-plan och en verksamhetsövergripande arbetsgrupp som för diskussion och tar gemensamma beslut gällande VA-relaterade frågor skapar även en trygghet hos kommunens tjänstemän på berörda enheter. Riktlinjer som tas fram mellan plan, miljö och VA för arbetet med utökning av verksamhetsområde minskar risken att kommuninvånare behandlas på olika sätt i olika fall, vilket minskar risken för social orättvisa.

Att människor känner förtroende för kommunen i form av VA-huvudman och tillsynsmyndighet hjälper till att skapa en social trygghet på ett övergripande plan. Vatten- och avloppsfrågor kan dock vara svåra att kommunicera eftersom sambanden ofta är komplexa och VA-systemet till stor del är ”osynligt” för folk i allmänhet. Detta innebär en risk för missuppfattningar och kan möjligen skapa en känsla av otrygghet hos medborgarna. Information, öppenhet och delaktighet är viktigt för att motverka sådana risker. Om kommuninvånarna ges möjligheten att ta del av kommunens planer gällande VA som mer eller mindre kan påverka kommuninvånarna, blir åtgärder som exempelvis ledningsförnyelse, tillsyn och utbyggnad eller inskränkning av verksamhetsområde mer förståeligt.

Ett välfungerade VA-system med långsiktigt god dricksvattenförsörjning och miljöskydd är en av grundpelarna för att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer samt en positiv tillväxt och befolkningsutveckling. Förnyelse av kommunala VA-anläggningar och ledningsnät för

dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt eventuell överföringsledning för att minska antalet VA-anläggningar skapar förutsättningar för god rening av vatten och en minimerad påverkan på recipienter för renat avloppsvatten. Dessa åtgärder förbättrar livskvaliteten och tryggheten för boende vilket ökar olika områdets attraktivitet som besöks- och boendeplats. Dessutom bidrar dessa åtgärder till att skapa en säker och mindre stressig arbetsmiljö för driftarbetare. Med ett mindre antal anläggningar att förvalta kan driften arbeta mer med förebyggande underhåll istället för akut underhåll. Mer fokus kan läggas på att drifva kvarstående anläggningar optimalt. Ett välfungerande VA-system bidrar till att uppfylla mål 3 och 11 i Agenda 2030 om en god hälsa och välbefinnande för alla människor respektive hållbara städer och samhällen.

För att fortsätta jobba förebyggande och långsiktigt för en tryggad vatten- och avloppsförsörjning bör en kommunal vattenförsörjningsplan tas fram. Planen bör beskriva viktiga dricksvattenresurser för såväl allmän som enskild vattenförsörjning som hänsyn ska tas till vid översiktsplanering i syfte att skydda dessa och säkerställa en god status även i framtiden. Befintliga vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter bör revideras i samma syfte, att säkerställa en god dricksvattenkvalitet för abonnenter idag och i framtiden. Framtagande av en risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattensystemet bidrar till det långsiktiga arbetet med en tryggad vattenförsörjning. Dessa åtgärder främjar en god hälsa och skapar ett tryggt samhälle, vilket finns beslutat som en överordnad målsättning att arbeta för enligt Agenda 2030, det vill säga en hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv, som ska genomsyra all verksamhet.

VA-planen föreslår åtgärder i form av att ta fram en verksamhetsövergripande strategi för hanteringen av dagvatten. Med en dagvattenstrategi som förespråkar en fysisk planering som använder olika öppna dagvattenlösningar i staden kan dagvattnet bli en resurs där man uppnår en fördröjning och rening av dagvattnet samtidigt som mervärden skapas. I detta sammanhang är gestaltningen och den lokala anpassningen av dagvattenlösningen viktig. Exempel på positiva värden som kan skapas då öppna dagvattenanläggningar integreras i den urbana miljön är tekniska, estetiska, biologiska, ekologiska och rekreativa. I och med att dessa värden bidrar till att skapa en attraktiv livsmiljö så ger det även positiva sociala konsekvenser.

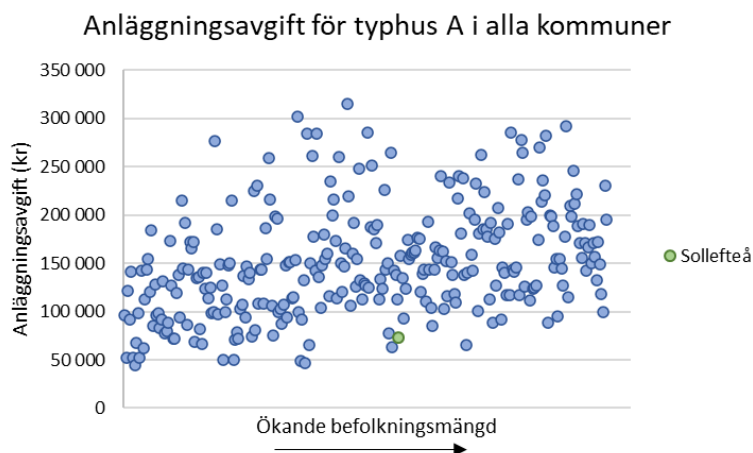
5.1.2 Ekonomiska konsekvenser

En långsiktig och genomarbetad VA-plan för vatten- och avloppsförsörjningen bidrar till att tydliggöra behov av olika åtgärder, vilket förbättrar möjligheten för berörda förvaltningar och bolag att resurs- och investeringsplanera. Om inte framtida behov av vattenförsörjning och avloppsrening planeras långsiktigt kan nödvändiga förändringar och åtgärder bli mycket kostsamma för samhället och enskilda fastighetsägare. Även anpassningar till klimatet är viktigt för att förebygga skador som skulle medföra stora kostnader att åtgärda.

Konsekvenser för fastighetsägare anslutna till allmän anläggning

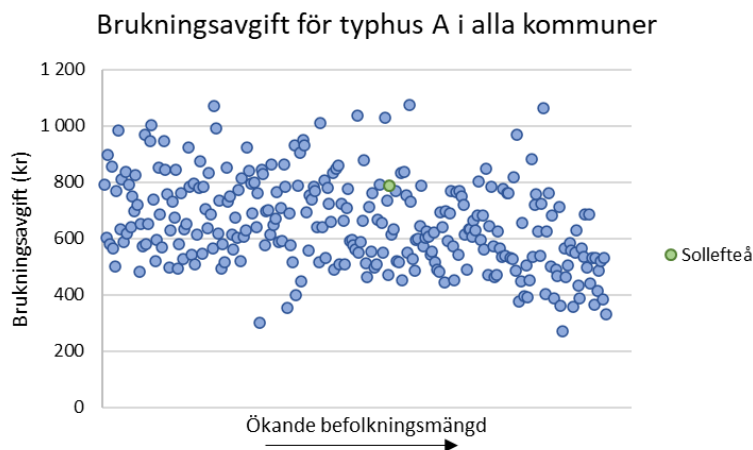
En utpekad åtgärd i VA-planen är genomlysning av VA-taxan, vilket är något som behövs göras regelbundet för att säkerställa att långsiktiga investeringar som planeras täcks upp av taxan. På så sätt kan man säkerställa god kvalitet på dricksvatten samt god rening av spillvatten i kommunen. VA-huvudmannen har enligt lagen om allmänna vattentjänster rätt att via VA-taxan finansiera de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva de allmänna VA-anläggningarna.

VA-taxan utgörs av anläggningsavgifter (engångsavgifter) och bruksavgifter (periodiska avgifter) samt i förekommande fall särskilda avgifter. Anläggningsavgift för en villa av typhus A (tomtyta 800 m²) uppgick år 2020 till ca 72 000 kr i Sollefteå kommun. Enligt statistik från Svenskt Vatten var medianvärdet samma år ca 144 000 kr och medelvärdet ca 150 000 kr. Sollefteå kommun har en låg anläggningsavgift jämfört med Sveriges kommuner i stort, se Figur 9.

Figur 9. Anläggningsavgifter för en villa av typhus A (tomtyta 800 m²) inom Sveriges alla kommuner, sorterade från lägsta till högsta befolkningsmängd. Grön prick representerar Sollefteå kommun.

Bruksavgiften för en villa av typhus A presenteras i Figur 10. Sollefteå kommuns bruksavgift på 788 kr/månad år 2020 var något högre än medianvärdet och medelvärdet för Sveriges kommuner på 634 kr/månad respektive 652 kr/månad.

Figur 10. Bruksavgifter för en villa av typhus A (tomtyta 800 m²) inom Sveriges alla kommuner, sorterade från lägsta till högsta befolkningsmängd. Grön prick representerar Sollefteå kommun.

Anläggningsavgiften i Sollefteå kommun har varit densamma sedan år 1998. Investeringar som berör en VA-verksamhet har efter 23 års inflation (år 1998-2021) ökat i kostnad, om intäkterna från anläggningsavgiften inte ökar i samma takt innebär detta att VA-verksamheten halkar efter mer och mer för varje år som går. Det blir då successivt allt svårare att upprätthålla ett robust system och säkerställa god kvalitet på dricksvatten samt god rening av spillvatten i kommunen när medlen inte räcker till. Det är väsentligt att VA-verksamheten får

kostnadstäckning, VA-taxan behöver då ligga på en nivå som gör att intäkter finns för de kostnader verksamheten har.

Konsekvenser för fastighetsägare med enskild anläggning

Fastighetsägare med enskilt avlopp där VA-utbyggnad inte planeras kommer i många fall behöva investera i förbättrade avloppsanläggningar. Detta efter att miljö- och byggenheten enligt fastställd tillsynsplan för enskilda avlopp genomfört inventering och förelagt om åtgärder eller förbjudit användning av bristfälliga/ej godkända avloppslösningar. Kostnaden för dessa åtgärder kommer sannolikt att variera, men investeringar i storleksordningen 50 000-100 000 kr kan bli aktuella för den enskilde. Denna kostnad avser enskild avloppsanläggning baserad på konventionella passiva system, som till exempel slamavskiljare och markbaserad rening (infiltrationsanläggning/markbädd). Minireningsverk innebär högre investerings- och driftkostnader, där även serviceavtal kan bli nödvändigt. Värt att påpeka är att reinvestering i enskilda avloppsanläggningar krävs när anläggningen nått sin livslängd. Livslängden för en enskild anläggning varierar beroende på bland annat anläggningstyp, skötsel, belastning och vilka förutsättningar som finns på den enskilda fastigheten. Livslängden för en infiltrationsanläggning/markbädd är ca 25 år. Denna reinvesteringskostnad för fastighetsägare med enskild anläggning är alltså återkommande.

Konsekvenser för kommunen och dess medborgare

Flera av de föreslagna åtgärderna i VA-planen kommer att innebära ökade investeringar för VA-huvudmannen. Utredningar, framtagande av rutiner och strategier samt olika planer, exempelvis vattenförsörjningsplan, medför kostnader i form av ökade utredningsresurser. Antingen i form av att VA-organisationen behöver förstärkas eller ett ökat behov av framtida konsulttjänster. Som en följd av framarbetade planer kommer dessutom kostnader för att genomföra fysiska åtgärder att öka, t.ex. utbyte av ledningar och åtgärdande av brister hos VA-anläggningar. Som tidigare nämnts har VA-huvudmannen enligt vattentjänstlagen rätt att ta ut avgifter för att täcka nödvändiga kostnader för att ordna och driva de allmänna VA-anläggningarna.

Att anlägga överföringsledningar i syfte att minska antalet VA-anläggningar kan på kort sikt innebära en ökad ekonomisk investering för VA-huvudmannen, men på lång sikt är det ekonomiskt resurseffektivt. Färre VA-anläggningar gör att behovet av underhåll och platsbesök minskar, och mer fokus kan läggas på att optimera de kvarvarande anläggningarna.

Verksamhetsområdena för vattentjänster behöver uppdateras geografiskt för att säkerställa att VA-huvudmannen får in de kostnader man har rätt till. En uppdatering av de geografiska verksamhetsområdena och en utformning av en riktlinje mellan plan, miljö och VA för arbetet med utökning av verksamhetsområde för VA krävs för att alla kommuninvånare ska ha samma förutsättningar utifrån samma grundprinciper. Fortsatt utredning är nödvändig för de områden som är utpekade som VA-utredningsområden för att kommunen ska veta om de är skyldiga att ansluta dessa områden till allmän VA-anläggning eller inte enligt 6 § LAV. Utredning av VA-utredningsområdena och en geografisk uppdatering av verksamhetsområdena innebär en kostnad för VA-huvudmannen men skapar samtidigt en trygghet i VA-huvudmannens bedömningar.

Sollefteå kommun bör genomföra en översyn om det är aktuellt med inskränkning av verksamhetsområde för allmänna vattentjänster. I dagsläget är anläggningarna många, vissa anläggningar har endast ett tiotal, eller färre, abonnenter anslutna. Inskränkning av verksamhetsområden frigör resurser för VA-verksamheten på lång sikt, vilket är ekonomiskt

fördelaktigt. På kort sikt kan däremot kostnaderna öka till följd av t.ex. upprustning av anläggningar innan överlåtande.

5.1.3 Miljömässiga konsekvenser

En långsiktig hållbar VA-försörjning är en förutsättning för att skapa en hållbar närmiljö och en god vattenkvalitet för kommunens invånare, både idag och i framtiden. Förbättrade VA-anläggningar, såväl allmänna som enskilda, kommer medföra ett minskat näringsläckage till sjöar, vattendrag och kust. Förbättrade VA-lösningar bidrar till uppfyllande av beslutade miljö kvalitetsnormer. Detsamma gäller för framtagande av rutiner för kommunens arbete med miljö kvalitetsnormer.

Kommunens arbete med förnyelse av kommunala VA-anläggningar och ledningsnät för dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt eventuellt överföringsledningar för att minska antalet VA-anläggningar säkerställer en god rening av vatten och en minimerad påverkan på recipienter för renat avloppsvatten, vilket skapar förutsättningar för en god ekologisk och kemisk status i sjöar och vattendrag.

Åtgärder som föreslås i VA-planen är bland annat framtagande av strategier för dagvatten och slamhantering. En strategi för hantering av dagvatten kommer inte enbart att skapa positiva värden i form av minskade näringsbelastningar som följd av dagvattenrening utan bidrar även med biologiska och ekologiska värden till följd av öppna lösningar. En slamstrategi bör tas fram för att se över alternativa möjligheter för slambehandling i kommunen. Dagens behandlingsmetod i slamlaguner är ifrågasatt och det är osäkert om tillstånd kommer ges i framtiden för fortsatt behandling av avloppsslam i slamlaguner. Med en slamstrategi och en plan för slamhantering i framtiden är man ute i god tid innan tillstånd utgår eller om lagstiftning gällande slamhantering införs. Avloppsslam är energi- och näringsrikt, att nyttja avloppsslammet som en resurs är miljömässigt fördelaktigt istället för att se det som endast ett avfall som kräver kvittblivning.

En implementering av VA-planen bidrar med positiva miljömässiga konsekvenser i form av uppfyllande av följande nationella miljömål: Giftfri miljö, Grundvatten av god vattenkvalitet, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, God bebyggd miljö och Myllrande våtmarker. VA-planen främjar en god, jämlik hälsa och ett tryggt samhälle i form av en långsiktig hållbar vatten- och avloppsförsörjning, vilket bidrar till att uppfylla de miljömässiga målen, så som mål 6 och 15, i Agenda 2030.

Inom ramen för VA-planeringen kommer arbete ske för att begränsa klimatförändringarnas effekter, genom att anpassa VA-försörjningen till ett förändrat klimat. Ett ändrat klimat leder bland annat till ökad nederbörd, stigande havsnivåer, högre temperaturer och sämre kvalitet på råvatten. Andra exempel på effekter är ökade risker för översvämningar, ras, skred och erosion.

5.2 Nollalternativet

”Nollalternativet” motsvarar ett scenario där åtgärderna i VA-planen inte genomförs. Detta alternativ innebär att tidigare verksamhetsplanering för VA-verksamheten kvarstår som utgångspunkt för VA-planeringsarbetet och budgetarbetet. Vidare innebär nollalternativet avsaknad av en tydlig vägledning avseende verksamhetsområden samt avsaknad av en formaliserad modell för att göra urval och prioritering av VA-utbyggnad baserat på 6 § i vattentjänstlagen. Dessutom saknas en samlad syn kring frågorna utifrån ett miljö- och

hälsobehov och kommunens utvecklingsmöjligheter. Vidare finns en risk för mindre och långsammare utvecklat samarbete mellan enheterna i kommunens gemensamma miljö- och planfrågor i jämförelse med en implementering av VA-planen, vilket förutsätter ett nära samarbete.

Nollalternativet innebär en risk för olämplig placering av ny bebyggelse med hänsyn till vatten och avloppsförsörjningen vid eventuell VA-utbyggnad. Exempelvis kan det innebära att ny bebyggelse planeras i områden för värdefulla vattentillgångar eller att man ställer krav på åtgärdande av enskilda avloppslösningar där det senare sker en utbyggnad av allmän VA-försörjning.

Om VA-taxan inte genomlyses och om behovet av personal inte ses över riskerar man att inte ha nödvändiga resurser att genomföra de åtgärder som krävs för att hålla VA-anläggningen i gott skick. Detsamma gäller om taxan för uttag av tillsynsavgift och handläggartid inte justeras, då måste tillsynen finansieras på annat sätt eller utebli.

Uppdateringen av de geografiska verksamhetsområdena och en utformning av en riktlinje mellan plan, miljö och VA för arbetet med utökning av verksamhetsområde för VA säkerställer att kommuninvånare har samma förutsättningar utifrån samma grundprinciper. Om dessa åtgärder uteblir kan det föranleda både en social och ekonomisk orättvisa då VA-huvudmannen riskerar att göra olika bedömningar huruvida fastighetsägare ska ingå i verksamhetsområde eller inte.

Om planerna för förnyelse av anläggningar och ledningsnät inte genomförs riskerar man att anläggningarnas och ledningarnas brister påverkar leveransen av dricksvattnet, dricksvattnets kvantitet och kvalitet samt effekten på reningen av spillvattnet i reningsverken. Detta leder till negativa sociala konsekvenser om kvaliteten på dricksvattnet är dålig eller om leveransen av dricksvatten uteblir helt eller delvis. En ofullständig rening av spillvatten innan utsläpp till recipient och ett ökat antal bräddningar på grund av tillskottsvatten riskerar negativa miljömässiga konsekvenser och att miljökvalitetsnormer inte uppfylls. Stora mängder tillskottsvatten till reningsverken ger ökade kostnader för rening, vilket utgör en ekonomisk konsekvens. Påbörjas inte anläggningsförnyelsen skjuter man på problemen till framtiden vilket kan leda till en större kostnad längre fram i tid, jämfört med en spridning av underhållskostnaderna över tid. Samma negativa sociala och miljömässiga konsekvenser kan föranledas om överföringsledningarna inte läggs så att antalet VA-anläggningar kan minska. Då fortsätter istället driften som idag, med ett stort antal anläggningar som kräver övervakning och underhåll och en prioritering måste därför göras för att påbörja åtgärder där behovet är störst. Bristen på resurser gör att underhålls- och åtgärdsarbete utförs där akuta behov finns, istället för att jobba förebyggande vilket bidrar till negativa sociala konsekvenser i form av en stressad arbetsmiljö för driftpersonal.

Införs inte rutiner för arbetet med miljökvalitetsnormer finns en risk att dessa inte uppnås. Miljökvalitetsnormerna är juridiskt bindande för kommunerna. Åtgärder som genomförs bland annat genom beslut enligt miljöbalken eller plan- och bygglagen ska leda till att miljökvalitetsnormerna nås. Det innebär till exempel att verksamheter som riskerar att försämra vattnets status inte ska få tillstånd från kommunen att genomföra sin verksamhet. Finns inga rutiner för arbete mot att miljökvalitetsnormer i sjöar och vattendrag ska uppfyllas finns det en risk att god status inte uppfylls till år 2027.

Ett förebyggande och långsiktigt arbete för en tryggad vatten- och avloppsförsörjning uteblir om en kommunal vattenförsörjningsplan inte tas fram, om vattenskyddsområdena inte

uppdateras eller om en risk- och sårbarhetsanalys för dricksvattensystemet inte blir av. Detta gör att det finns en risk att vattenresurser som i framtiden kan bli viktiga för vattenförsörjningen påverkas negativt. Detta kan leda till stora ekonomiska och sociala konsekvenser om det blir brist på dricksvatten av god kvalitet och kvantitet.

Alternativet att inte genomföra VA-planen anses egentligen inte som något alternativ. Att inte införa planen ger långt mer omfattande konsekvenser än att införa den. Om rådande miljömål, riktlinjer, lagar och krav ska kunna efterlevas och en samhällsutveckling samtidigt ska vara möjlig för kommunen måste åtgärder enligt föreslagen plan i någon form genomföras.

6 Ordlista

Allmän VA-anläggning En VA-anläggning för försörjning av vatten eller avlopp som kommunen äger eller har rättsligt bestämmande över och som har anordnats för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

Avlopp Samlingsnamn för spillvatten, dagvatten och dräneringsvatten enligt den definition som finns i lagen om allmänna vattentjänster.

Bräddning Utsläpp av avloppsvatten till recipient på grund av hydraulisk överbelastning i samband med nederbörd och höga flöden.

Dagvatten Ytavrinnande regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor, eller på genomsläpplig mark via diken eller ledningar till recipient eller reningsverk.

Dräneringsvatten Grundvatten och markvatten som avleds i dräneringsledning eller dike.

Enskild VA-anläggning En anläggning eller annan anordning för försörjning av vatten eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning. Enskilda anläggningar kan finnas för en enskild fastighet, för flera fastigheter tillsammans eller för samfälligheter och föreningar.

Huvudman Kommunal förvaltning, kommunägt bolag eller liknande organisation som äger och ansvarar för en allmän VA-anläggning.

LOD Lokalt omhändertagande av dagvatten. Dagvatten omhändertas lokalt, nära källan för att fördröja och minska mängden dagvatten och i många fall även rena dagvattnet innan det tillförs det allmänna VA-systemet eller recipienten.

Nödsvatten Leverans av vatten för dryck, matlagning och personlig hygien utan att nyttja det ordinarie ledningsnätet t.ex. med tankar eller tankbilar. Nödsvattenförsörjning motsvarar bara en liten del av den ordinarie dricksvattenförsörjningen.

Reservvatten Leverans av dricksvatten från en alternativ källa med distribution via det ordinarie ledningsnätet. Reservvattenförsörjning motsvarar hela eller delar av ordinarie dricksvattenförsörjning.

Spillvatten Förorenat vatten från hushåll (toalett, bad/dusch, disk och tvätt) och andra verksamheter (industrier, serviceanläggningar och dylikt).

Tillskottsvatten Dagvatten, dränvatten och/eller grundvatten som genom felkopplingar och inläckage belastar spillvattenledningar och avloppsreningsverk.

VA-försörjning Begreppet omfattar dricksvattenförsörjning, bortledande och rening av spillvatten samt dagvattenhantering

VA-utbyggnadsområde Ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av allmän VA-försörjning.

Verksamhetsområde Ett av kommunfullmäktige fastställt geografiskt område, inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.